

Kérdések az *Egyetemes filmtörténet* szóbeli záróvizsgára

Kolozsvár, 2023. január 25.

1. Milyen filmtörténeti korszakra volt jellemző az attrakció esztétikája/az attrakció mozija? Milyen vonások jellemzik az attrakció moziját? (Soroljon fel példákat.)
2. Mutassa be Dziga Vertov munkásságát, térjen ki a filmszem és a filmigazság fogalmakra. Milyen hatása volt ezeknek a filmtörténet során?
3. Melyek az expresszionista képi stílus jellemzői, és milyen történettípusokkal társul? (L. H. Eisner és Kovács András Bálint szerint)? (Példázza filmrészletekkel.)
4. Mutassa be röviden Carl Theodor Dreyer munkásságát. Melyek a *Jeanne D'Arc passiója* c. filmjének a formai/poétikai jellemzői? Milyen avantgárd irányzatok hatását láthatjuk a filmben?
5. Mutassa be a 1930-1960 közötti időszak stúdió-alapú filmgyártási rendszerét Hollywoodban.
6. Mutassa be a klasszikus elbeszélőfilm főbb jellegzetességeit és vázolja a fontosabb műfajok (melodráma, gengszterfilm, vígjáték, bűnügyi film, western) sajátosságait, példákkal.
7. Összegezze Orson Welles életművét! (Térjen ki a szerzőiség kérdésére is Welles reprezentatív filmjei kapcsán!)
8. Helyezze el Alfred Hitchcock életművét Európa és Amerika, klasszikus és modern (film)paradigma között. (Példázza konkrét filmekkel.)
9. Vázolja fel az európai realista filmes irányzatokat (francia lírai realizmus, olasz neorealizmus, angol free cinema) filmpéldákkal illusztrálva válaszait.
10. Hasonlítsa össze a történetmesélés és képszerkesztés legfontosabb jellemzőit Federico Fellini *Az országúton* és *Az édes élet* című filmjeiben!

11. Miért tekintjük a film nyelvét megújító alkotásoknak Antonioni filmjeit? Mi volt új Antonioni művészetében, miben volt ez más, mint az, amit a klasszikus elbeszélőfilm konvenciói előírtak? (Mutassa be konkrét példákkal!)
12. Melyek Ingmar Bergman művészetének alapvető témái és állandó jellegzetességei? (Példázzuk konkrét filmekkel.)
13. Értelmezze Ingmar Bergman *Persona* vagy Federico Fellini *8 és ½* című filmjét a szerző életművének kontextusában és mint modern önreflexív alkotást.
14. A francia új hullám megjelenése az európai filmtörténetben, képviselői, történelmi kontextusa, az új hullámos filmek általános jellemzői? (Példázzuk a látott filmekkel.)
15. Mutassa be a *Cléo 5-től 7-ig/Lőj a zongoristára!/Négyszáz csapás* című filmek egyikét mint jellegzetesen új hullámos alkotást stílus és tematika szempontjából!
16. Mutassa be a *Kifulladásig/Külön banda/Bolond Pierrot* című filmek egyikét mint jellegzetesen új hullámos alkotást stílus és tematika szempontjából!
17. Milyen változáson ment át a hollywoodi filmgyártás az 1960-as években? Mi változott a klasszikus hollywoodi elbeszéléshez képest, és milyen filmes hatások inspirálták az újításokat? Példázza egy filmmel.
18. Mit jelent a megfigyelő film fogalma? Mutasson be egy alkotót vagy egy alkotást, amelyik valamilyen formában követi ezt a dokumentarista irányt/módszert.
19. Mikor jelent meg a Budapesti Iskola a magyar film történetében? Mutassa be a mozgalom dokumentarista ábrázolási technikáit egy ön által ismert filmen.
20. Mutassa be Makk Károly *Szerelem* és Huszárik Zoltán *Szindbád* című filmjének hasonló és eltérő művészi vonásait!
21. Határozza meg a jancsói parabola fogalmát, és mutassa be ez alapján a rendező 1960-as években készült filmjeit!
22. Mutassa be a magyar film ún. „fekete szériájának” egyik alkotását, és segítségével írja le az irányzat filmtörténeti jelentőségét!
23. Mutassa be a Dogma 95 mozgalom főbb célkitűzéseit. Mi jellemzi a Dogma-filmeket? Mutassa be konkrét filmek alapján.
24. Mutassa be a román új hullám szerzőit, stílusuk legfőbb jellemzőit, filmes példákkal szemléltetve!
25. Jellemezze Jiří Menzel stílusát, szemléltesse legalább két filmmel!

26. Milyen férfi karakterek jellemzőek a kelet-európai filmekre az államszocializmus korszakában? Hozzon példákat legalább két különböző országbeli filmből!

AJÁNLOTT OLVASMÁNYOK

(több kérdéshez is kapcsolódó gyűjteményes kötetek, átfogó munkák:)

Kristin Thompson–David Bordwell: *A film története*. Palatinus, 2007.

Geoffrey Novell-Smith (szerk.): *Oxford Filmenciklopédia*. Bp., Glória kiadó, 1998.

David Bordwell: *Elbeszélés a játékfilmben*. Budapest, MFI, 1996.

Kovács András Bálint: *A modern film irányzatai*. Budapest, Palatinus, 2005.

Kovács András Bálint: *Metropolis, Párizs*. Budapest, Képzőművészeti Kiadó, 1992.

André Bazin: *Mi a film?* Esszék, tanulmányok. Budapest, Osiris, 1995.

Tasker, Yvonne (ed.) *Fifty Contemporary Film Directors*, London and New York: Routledge, 2011.

Továbbá ajánlottak a filmtörténeti kurzusokhoz a könyvtárban, a googleclassroomokban és a tanszéki honlapon hozzáférhető egyéb oktatási segédanyagok, handoutok.

További szakirodalom *(egyes szerzőkre, műfajokra, stílusjelenségekre, korszakokra vonatkozó munkák:)*

Berkes Ildikó-Nemes Károly: *A bűnügyi film*. Uránusz Kiadó, 2001, 53-126.

Berkes Ildikó-Nemes Károly: *A western. Az amerikai film*. Uránusz, Budapest, 2006, 31-64.

Căliman, Călin: *Istoria filmului românesc 1897-2000*. Fundația Culturală Română, București, 2000.

Carabă, Dumitru: *De la cuvânt la imagine*. Meridiane, București, 1987.

Caranfil, Tudor: *Dicționar de filme românești*. Litera Internațional, București, 2002.

Caranfil, Tudor: *În căutarea filmului pierdut*. Meridiane, București, 1988.

Corciovescu, Cristina: *1234 cineaști români*. Editura Științifică, București, 1996.

Dániel Ferenc: *A Conducator árnya. Román új hullám*. *Filmvilág*, 2008/1. 38–40 (internet)
David Lynch. Beszélgetések. Budapest: Osiris, 2003.

Dumitrescu, Mircea: *O privire critică asupra filmului românesc*. Arania, București, 2005.

Eisner, Lotte H.: *A démoni filmvászson*. Budapest, Magyar Filmintézet, 1994.

- Eisenstein, Sz. M.: Montázs 1938. In: Sz. M. Eisenstein: *Válogatott tanulmányok*. Budapest: Áron Kiadó, 1998. pp. 151–184.
- Fulger, Mihai: "Noul val" în *cinematografia românească*. Grup Editorial Art, București, 2006.
- Füzi Izabella (szerk.): *Hitchcock. Kritikai olvasatok*. Szeged, Pompeji, 2010.
- Gelencsér Gábor: Fikciós dokumentumfilmek. In: Gelencsér Gábor: *A Titanic zenekara. Stílusok és irányzatok a hetvenes évek magyar filmművészetében*. Osiris, Budapest, 2002. 244–276.
- Gelencsér Gábor: Miért szép? A *Szerelem* és a hetvenes évek magyar filmművészete. In: *Metropolis*, 1999/3. 98–108.
- Gelencsér Gábor: A Budapesti Iskola: fikciós dokumentumfilmek a hetvenes évek magyar filmművészetében. *Iskolakultúra*, 2001/11(10), 59–72. Elérés forrás <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/19536>
- Gelencsér Gábor: *Más világok. Filmelemzések*. Budapest, Palatinus, 2005.
- Geréb Anna: Orosz montázsiskolák 1-2. *Filmtett*, 2001. jún. 23–29. és júl.–aug. 23–27.
- Gorác Anikó: Keleten a helyzet... A román új hullám. *Filmvilág*, 2010/6. 4–8. (internet)
- Gunning, Tom: Az attrakció mozija. A korai film és az avantgárd. In: Kovács András Bálint (szerk.): *A kortárs filmelmélet útjai*. Budapest, Palatinus, 2004. 292–304.
- Gyenge Zsolt: Rend, nyelv, boldogság. Új román filmek. *Filmvilág*, 2010/6. 9. (internet)
- Györffy Miklós: A láthatatlanság képei – Fehér György. In: Zalan Vince (szerk.): *Magyar filmrendezőportrék*. Osiris, Budapest, 2004. 113–130.
- Györffy Miklós: *Ingmar Bergman*. Budapest, Gondolat, 1976.
- Kommunikációelméleti szöveggyűjtemény III. (Tömegfilm)*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1979.
- Kovács András Bálint, Szilágyi Ákos: *Tarkovszkij, az orosz film sztalkere*. Budapest, Helikon, 1997.
- Kovács András Bálint: Tarr szerint a világ. In: Kovács András Bálint: *A film szerint a világ*. Palatinus, Budapest, 2002. 314–339.
- Margitházi Beja: Óriások a közelben. A korai film közelnézetei. In: uő: *Az arc mozija. Közelkép és filmstílus*. Koinónia, 2008. 42–63.
- Metropolis* 2000/2: Orson Welles.
- Nemeskürty István: *Fellini*. Budapest, Gondolat, 1974.
- Sontag, Susan: Bergman: *Persona*. In: *A pusztulás képei*. Budapest, Európa, é.n. 117–146.
- Sontag, Susan: Godard. In: *A pusztulás képei*. 146–200.
- Urbán Mária: A francia lírai realizmus. *Filmtett*, 2001. nov., 22–26. old.
- Vincze Teréz: Az olasz neorealizmus. *Filmtett*, 2001. dec.-jan., 18–23. old.
- Dziga Vertov: *Kiáltványok*: <http://www.intermedia.c3.hu/mszovgy1/vertov.htm>
- Williams, Linda Ruth et al. (ed.): *Contemporary American Cinema*. McGraw-Hill / Open UP, 2006, 334–352.
- Zsugán István: A *Szindbád* dialógtechnikája. In: Zsugán István: *Szubjektív magyar filmtörténet 1964–1994*. Osiris–Századvég, Budapest, 1994. 205–208.